

ที่ อบ ๐๐๑๘.๑/ว ๒๗๖๓

ศาลากลางจังหวัดชลบุรีธานี
ถนนแจ้งสนิท อบ ๓๔๐๐๐

๙ มิถุนายน ๒๕๖๙

เรื่อง ชักซ้อมแนวทางการปฏิบัติ กรณีพนักงานฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครอง และกรมการปกครอง
ถูกฟ้องคดี

เรียน นายอำเภอ ทุกอำเภอ

อ้างถึง หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๗.๓/ว ๑๐๓๙ ลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๗

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๗.๙/ว ๑๓๕๑๗
ลงวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๙

จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ กรมการปกครอง ได้มีหนังสือแจ้งเวียนชักซ้อมแนวทางการปฏิบัติ กรณีพนักงานฝ่ายปกครอง
ถูกดำเนินคดีอาญา ถูกฟ้องคดีอาญา คดีแพ่ง หรือคดีปกครอง ให้ทราบและถือปฏิบัติ เพื่อให้พนักงานฝ่ายปกครอง
ได้รับการปกป้องหรือคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ หรือการให้ความช่วยเหลือ
จากกรมการปกครองในฐานะหน่วยงานราชการต้นสังกัด ความละเอียดตามหนังสือที่อ้างถึง นั้น

จังหวัดชลบุรีธานี ขอเรียนว่า กรมการปกครอง ได้แจ้งยกเลิกหนังสือกรมการปกครอง
ที่ มท ๐๓๐๗.๓/ว ๑๐๓๙ เรื่อง ชักซ้อมแนวทางการปฏิบัติ กรณีพนักงานฝ่ายปกครอง ถูกฟ้องคดีอาญา คดีแพ่ง
หรือคดีปกครอง ลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๗ ตามที่ อ้างถึง เนื่องจากแนวทางการปฏิบัติตามหนังสือดังกล่าว
มีบทบัญญัติบางประการที่ไม่เป็นปัจจุบัน ประกอบกับสถานการณ์ในปัจจุบันมีพนักงานฝ่ายปกครอง
เจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครอง และกรมการปกครอง ถูกฟ้องคดีเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น
อันมีผลสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติงานตามภารกิจของกรมการปกครอง อีกทั้ง ได้มีการแก้ไขกฎหมาย
และหนังสือแจ้งเวียนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครอง และเจ้าหน้าที่
ในสังกัดกรมการปกครอง เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงขอชักซ้อมแนวทางการปฏิบัติกรณีพนักงานฝ่ายปกครอง
เจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครอง และกรมการปกครอง ถูกฟ้องคดี และชักซ้อมแนวทางการปฏิบัติ
ในการต่อสู้คดี และสิทธิที่ควรได้รับ พร้อมทั้งกำชับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครอง และเจ้าหน้าที่
ในสังกัดกรมการปกครองเพื่อถือปฏิบัติ ดังนี้

๑. การรายงานข้อเท็จจริง

๑.๑ กรณีที่อำเภอ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครอง
ถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีแพ่ง คดีอาญา หรือเป็นผู้ถูกฟ้องในคดีปกครอง ให้ปฏิบัติตามแนวทางดังต่อไปนี้

๑.๑.๑ เมื่อได้รับหมายแจ้งคำสั่งศาล/หมายศาล ให้รายงานข้อเท็จจริง พร้อมเอกสาร
หลักฐานที่เกี่ยวข้อง ให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นทราบโดยด่วน และหากคดีมีความคืบหน้าประการใด
ให้อำเภอรายงานจังหวัดทุกรายละเอียดอย่างต่อเนื่องจนกว่าคดีจะถึงที่สุด

๑.๒ กรณีที่อธิบดีกรมการปกครอง หรือกรมการปกครอง หรือผู้ว่าราชการจังหวัด
หรือจังหวัดถูกฟ้องคดี และกรมการปกครอง หรือจังหวัด ได้มีหนังสือแจ้งให้อำเภอจัดทำสรุปข้อเท็จจริง
อันเป็นมูลเหตุแห่งการถูกฟ้องคดี และคำชี้แจงคัดค้านข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายตามประเด็นที่ปรากฏ
ในคำฟ้อง พร้อมสำเนาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ขอให้อำเภอดำเนินการตามหนังสือที่ได้รับแจ้ง
ภายในระยะเวลาที่กรมการปกครอง หรือจังหวัด กำหนด

๒. แนวทางในการต่อสู้คดีให้ดำเนินการ ดังนี้

๒.๑ คดีอาญา

๒.๑.๑ กรณีที่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครอง ตกเป็นผู้ต้องหาคดีอาญาจากการถูกร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน อันเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ โดยชอบด้วยกฎหมาย ในกระบวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ก่อนให้ถ้อยคำใด ๆ ต่อพนักงานสอบสวน ให้สอบถามพนักงานสอบสวน ว่ามีพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองเข้าร่วมสอบสวนในคดีนั้นด้วยหรือไม่ หากยังไม่มี ให้แจ้งพนักงานสอบสวนให้ดำเนินการตาม ข้อ ๑๓ ของข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ที่ ๑/๒๕๐๙ ลงวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๙ และหากได้มีการดำเนินการแล้ว แต่เห็นว่ายังไม่ได้รับความเป็นธรรมอย่างเพียงพอ อาจร้องขอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ให้ใช้อำนาจตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๓๖ ข้อ ๑๒.๔ - ๑๒.๖ ที่สามารถเข้าควบคุมการสอบสวนแล้วแต่กรณีได้ ทั้งนี้ ให้พนักงานฝ่ายปกครองที่มีความประสงค์จะขอรับความช่วยเหลือทางคดียื่นแบบคำร้องขอรับความช่วยเหลือตามแนวทางหนังสือกรมการปกครองด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๗.๑/ว ๑๔๐๗๖ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๑ ต่อผู้บังคับบัญชา และให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาดำเนินการตามขั้นตอนของหนังสือดังกล่าวต่อไป

๒.๑.๒ กรณีมีข้อสงสัยว่าพนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครอง กระทำผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือประพฤตินิชอบ ซึ่งอยู่ในอำนาจดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ท. ให้ดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

(๑) กรณีพนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครอง มีพฤติการณ์กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ซึ่งอยู่ในอำนาจดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ หรือเป็นกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมายให้คณะกรรมการ ป.ป.ท. ดำเนินการแทน ตามมาตรา ๖๒ หรือเป็นกรณีที่อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ท. ตามพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๖๘ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกล่าวหาต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ท. แล้วแต่กรณี

(๒) กรณีคณะกรรมการ หรือคณะทำงาน แล้วแต่กรณี ผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือตรวจสอบความถูกต้องกับการปฏิบัติงาน ตรวจสอบพบว่า พนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครอง มีพฤติการณ์กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือประพฤตินิชอบ ให้รายงานผลการตรวจสอบแก่ผู้แต่งตั้งภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยให้ผู้แต่งตั้งพิจารณาถึงความเหมาะสมของรูปคดีว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอหรือไม่ และเห็นควรให้มีการดำเนินคดีอาญาหรือไม่ หากมีให้ยื่นคำกล่าวหาเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ท. แล้วแต่กรณี ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงาน

(๓) กรณีผู้ตรวจราชการกรมการปกครอง ผู้บังคับบัญชาระดับกอง ระดับสำนัก และระดับกรม ตรวจพบว่า พนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครอง ทั้งในส่วนกลาง และในส่วนภูมิภาค มีพฤติการณ์กระทำผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือประพฤตินิชอบ ให้ผู้ที่ตรวจสอบรายงานเรื่องที่ตรวจพบ ให้อธิบดีกรมการปกครองทราบ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ตรวจพบ เพื่อให้อธิบดีกรมการปกครอง จะได้พิจารณาถึงความเหมาะสมของรูปคดีว่า มีพยานหลักฐานเพียงพอหรือไม่ และเห็นควรให้มีการดำเนินคดีอาญาหรือไม่ หากเห็นว่ามีความเหมาะสม ให้ยื่นคำกล่าวหาเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ท. แล้วแต่กรณี ภายในกำหนดเวลาที่เห็นสมควร

(๔) กรณีผู้บังคับบัญชาระดับอำเภอ ได้แก่ นายอำเภอ ตรวจพบว่า พนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครอง ในส่วนภูมิภาค ที่อยู่ในบังคับบัญชาแล้วแต่กรณี ซึ่งมีใช้นายอำเภอ มีพฤติการณ์กระทำผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ให้รายงานข้อเท็จจริงที่ตรวจพบให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ตรวจพบ เพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจักได้พิจารณาถึงความเหมาะสมของรูปคดีว่า มีพยานหลักฐานเพียงพอหรือไม่ และเห็นควรให้มีการดำเนินคดีอาญาหรือไม่ หากเห็นว่ามีความเหมาะสม ให้ยื่นคำกล่าวหาเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือต่อคณะกรรมการ ป.ป.ท. แล้วแต่กรณี ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงาน ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่อาจดำเนินการกล่าวหาได้เอง จะมอบหมายให้ปลัดจังหวัด หรือนายอำเภอ แล้วแต่กรณี ยื่นคำกล่าวหาก็ได้ เว้นแต่ในกรณีที่ปลัดจังหวัด หรือนายอำเภอ อยู่ในข่ายที่จะถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดด้วย ห้ามมิให้มอบหมายแก่ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว หรือกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัด เห็นว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ผู้กระทำผิดหลายคนทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคหรือต่างสังกัด ไม่สะดวกต่อการดำเนินการกล่าวหา ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจแจ้งให้กรมการปกครอง เป็นผู้พิจารณาดำเนินการก็ได้

(๕) กรณีนายอำเภอ มีพฤติการณ์กระทำผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือประพฤตินิชอบ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดรายงานให้กรมการปกครอง ทราบ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ทราบ เพื่อให้อธิบดีกรมการปกครอง จะได้พิจารณาถึงความเหมาะสมของรูปคดีว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอหรือไม่ และเห็นควรให้มีการดำเนินคดีอาญาหรือไม่ หากเห็นว่ามีความเหมาะสม ให้ยื่นคำกล่าวหาเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ท. แล้วแต่กรณี ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงาน

(๖) การปฏิบัติตามข้อ ๒.๑.๒ ถ้ามีข้อหาอื่นรวมอยู่ด้วย ให้ถือเอา ข้อหาการกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือประพฤตินิชอบ เป็นข้อหาหลักในการกล่าวหาต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือต่อคณะกรรมการ ป.ป.ท. ทั้งนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ท. แล้วแต่กรณี จะเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับคำกล่าวหาหรือยกคำกล่าวหาดังกล่าวหรือไม่

(๗) แนวทางปฏิบัติตามข้อ (๒) - (๕) ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้บังคับบัญชา ในแต่ละระดับ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ที่เป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ในการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีกับพนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครอง ได้ (มาตรา ๑๒๓ ประกอบมาตรา ๑๒๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

(๘) ให้อำเภอที่เกี่ยวข้อง รายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกล่าวหา พนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครอง ดังกล่าวข้างต้นให้กรมการปกครอง ทราบ ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่มีการกล่าวหาด้วย

๒.๑.๓ กรณีที่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครอง ตกเป็นจำเลยในคดีอาญาที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีต่อศาลอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ให้จำเลย ประสานกับนิติกร สังกัด ที่ทำการปกครองจังหวัด หรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) โดยด่วน เพื่อดำเนินการประสานพนักงานอัยการแก้ต่างคดี ตามพระราชบัญญัติองค์การอัยการ และพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๔ (๔) รวมถึงสนับสนุนบุคลากรของกรมการปกครอง เป็นที่ปรึกษาคดี ตามแนวทางหนังสือกรมการปกครอง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๗.๑/ว ๑๔๐๗๖ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๑ ต่อไป ทั้งนี้ ในกรณีต้องให้ความช่วยเหลือในการประกันตัว ให้จำเลยประสานกับนิติกร สังกัด ที่ทำการปกครองจังหวัด หรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) เพื่อดำเนินการในเรื่องการออกหนังสือรับรอง เพื่อช่วยเหลือข้าราชการหรือลูกจ้างที่ต้องหาคดีอาญา ตามแนวทางหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๗.๓/ว ๒๗๒๓ ลงวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๔๕

๒.๒ คดีแพ่ง

๒.๒.๑ เมื่อถูกฟ้องเป็นจำเลยในคดีแพ่ง จะมีการส่งหมายเรียกของศาลให้จำเลย เพื่อทำคำให้การแก้คำฟ้อง ๒ วิธี คือ การส่งหมาย และการปิดหมาย ซึ่งแต่ละกรณีมีผลต่อการดำเนินการ ที่แตกต่างกัน ดังนี้

(๑) การส่งหมาย เป็นกรณีปกติที่ศาลจะส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง ให้จำเลยเพื่อทำคำให้การแก้คดี เมื่อจำเลยได้รับหมายเรียกและมีหลักฐานการลงลายมือชื่อรับหมายไว้ จะถือว่าการส่งหมายได้เกิดขึ้นโดยชอบแล้ว ซึ่งจำเลยต้องทำคำให้การแก้คำฟ้องยื่นต่อศาลภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่มีการลงลายมือชื่อรับหมาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๗๗ ประกอบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๓ วรรคสอง

(๒) การปิดหมาย เป็นกรณีที่ไม่สามารถส่งหมายเรียกและสำเนาคำฟ้อง ให้แก่จำเลยได้ตามปกติ ตามข้อ ๒.๒.๑ (๑) เนื่องจากไม่พบตัวจำเลยขณะส่งหมายและไม่มีผู้แทนของจำเลย ลงลายมือชื่อรับหมาย ศาลจึงส่งหมายให้แก่จำเลยโดยวิธีปิดหมาย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักงานของจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๗๔ การดำเนินการดังกล่าว มีผลทำให้หมายเรียกนั้น จะถือว่าการส่งหมายให้ใช้ได้ หรือถือว่าการส่งหมายด้วยวิธีปิดหมายนั้น ได้ถูกส่งถึงจำเลยโดยชอบ เมื่อกำหนดระยะเวลา ๑๕ วัน หรือนานกว่านั้นตามที่ศาลเห็นสมควร ได้ล่วงพ้นไปแล้วนับแต่วันที่มีการปิดหมาย และจำเลยจึงมีหน้าที่ ต้องยื่นคำให้การ ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันครบกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ในการทำคำให้การยื่นต่อศาลรวมเป็น ๓๐ วัน นับแต่วันที่มีการปิดหมาย (ขยายระยะเวลาเพิ่มเติมจากกรณี ส่งหมายตามข้อ ๒.๒.๑ (๑) ออกไปอีก ๑๕ วัน) ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๗๔ วรรคสอง

ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีแพ่งที่จะทำให้จำเลยมีระยะเวลาที่เพียงพอ ต่อการประสานพนักงานอัยการเพื่อเป็นทนายแก้ต่างคดี และทำคำให้การแก้คำฟ้องให้แก่จำเลย ในกรณีที่ศาล ส่งหมายเรียกถึงจำเลยและจำเลยไม่อาจลงลายมือชื่อรับหมายได้ด้วยตนเอง ให้ผู้แทนของจำเลยหรือเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้อง แจ้งให้ผู้ส่งหมายใช้วิธีการปิดหมายตามข้อ ๒.๒.๑ (๒) แทนการส่งหมายตามข้อ ๒.๒.๑ (๑) ทั้งนี้ ให้อำเภอ จัดสถานที่ สำหรับการรับหมายหรือปิดหมายไว้โดยชัดแจ้ง พร้อมทั้งจัดเจ้าหน้าที่ สำหรับตรวจสอบการปิดหมายทุกวันและทำการชี้แจงขั้นตอนการปฏิบัติดังกล่าว ให้เจ้าหน้าที่ผู้อยู่เวรทราบ และให้มีหน้าที่แจ้งจำเลยหรือบุคคลที่ศาลมีหมายเรียกให้ทราบโดยด่วน

๒.๒.๒ การประสานพนักงานอัยการเพื่อเป็นนายแก้ต่างคดีให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) ในกรณีที่จำเลยได้รับหมายเรียกและได้ลงลายมือชื่อรับหมายด้วยตนเอง ให้จำเลยประสานนิติกร สังกัด ที่ทำการปกครองจังหวัด หรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) โดยเร็ว เพื่อนำหมายเรียกพร้อมสำเนาคำฟ้องไปประสานการปฏิบัติกับนิติกร พร้อมลงนามในใบแต่งตั้งนาย และให้ที่ทำการปกครองจังหวัด หรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) รวบรวมเอกสาร ส่งให้พนักงานอัยการเพื่อเป็นนายแก้ต่างคดีต่อไป โดยกรณีนี้ ให้จำเลยนำหมายเรียกและสำเนาคำฟ้องไปติดต่อกับที่ทำการปกครองจังหวัด หรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) ภายในระยะเวลาไม่เกิน ๓ วัน นับแต่วันที่มีการลงลายมือชื่อรับหมาย เพราะพนักงานอัยการจะต้องดำเนินการจัดทำคำให้การแก้คำฟ้องยื่นต่อศาล ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันถัดจากวันที่จำเลยได้ลงลายมือชื่อรับหมายไว้ ทั้งนี้ ภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้จำเลยร่อนหมายจากนิติกร สังกัด ที่ทำการปกครองจังหวัด หรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) เพื่อไปให้ถ้อยคำและรายละเอียดต่อพนักงานอัยการด้วย

(๒) ในกรณีที่ศาลทำการปิดหมาย เนื่องจากไม่พบตัวจำเลยขณะส่งหมาย และไม่มีผู้แทนของจำเลยลงลายมือชื่อรับหมาย เมื่อมีการปิดหมายไว้ ณ สถานที่ซึ่งได้จัดเตรียมไว้สำหรับการปิดหมาย ของที่ทำการปกครองอำเภอ แล้วแต่กรณี ให้เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบการปิดหมายดำเนินการแจ้ง หรือนำหมายไปส่งให้จำเลยภายในระยะเวลา ๓ วัน นับแต่วันที่ปิดหมาย พร้อมทั้งให้ประสานไปยัง ที่ทำการปกครองจังหวัด หรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) ทันทีด้วย เพื่อนิติกร สังกัด ที่ทำการปกครองจังหวัด หรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) จักได้รับติดต่อกับพนักงานอัยการเป็นนายแก้ต่างคดีให้ ทั้งนี้ เมื่อจำเลยได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบการปิดหมายแล้ว ให้รีบติดต่อกับที่ทำการปกครองจังหวัด หรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) ทันที เพื่อนัดหมายนิติกร สังกัด ที่ทำการปกครองจังหวัด หรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) ในการที่จำเลย จะได้นำหมายเรียกพร้อมสำเนาคำฟ้องไปส่ง พร้อมลงนามในใบแต่งตั้งนาย ซึ่งไม่ควรเกิน ๗ วัน นับแต่วันที่ปิดหมาย เพื่อที่ทำการปกครองจังหวัด หรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) จะได้รวบรวมส่งพนักงานอัยการ ในการเป็นนายแก้ต่างคดีทำคำให้การแก้คำฟ้องต่อไป ซึ่งกรณีนี้ พนักงานอัยการจะมีระยะเวลา ในการทำคำให้การแก้คำฟ้องเพื่อยื่นต่อศาลได้ยาวนานกว่าข้อ ๒.๒.๒ (๑) อีก ๑๕ วัน กล่าวคือพนักงานอัยการ สามารถทำคำให้การแก้คำฟ้องเพื่อยื่นต่อศาลได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่มีการปิดหมาย ซึ่งในระยะเวลา ดังกล่าว พนักงานอัยการจะได้นัดหมายให้จำเลยไปพบเพื่อให้ถ้อยคำข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับคดี ด้วยเช่นกัน

๒.๒.๓ การขอรับการสนับสนุนค่าธรรมเนียมศาลและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี เมื่อพนักงานอัยการได้รับการรับเป็นนายแก้ต่างคดีให้แล้ว จะแจ้งจำนวนค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่าย ในการดำเนินคดีให้ที่ทำการปกครองจังหวัด หรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) ทราบ ดังนั้น เมื่อจังหวัดได้รับแจ้งจากสำนักงานอัยการผู้รับผิดชอบคดีเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมศาลหรือค่าใช้จ่าย ในการดำเนินคดี ให้ที่ทำการปกครองจังหวัด แจ้งให้กรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) ทราบ โดยด่วน เพื่อพิจารณาสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินคดี มิฉะนั้น ที่ทำการปกครองจังหวัด ต้องทอรองจ่ายเงินล่วงหน้าไปก่อน และกรมการปกครอง จักจัดสรรงบประมาณไปให้ในภายหลัง

๒.๒.๔ กรณีศาลได้ส่งหมายนัดหรือหมายเรียกเพิ่มเติม ให้จำเลยติดต่อกับประสานนิติกร สังกัด ที่ทำการปกครองจังหวัด หรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) และพนักงานอัยการ ผู้รับผิดชอบคดีโดยตรงด้วย

๒.๒.๕ กรณีที่กรมการปกครอง ถูกฟ้องเป็นจำเลยด้วย และกรมการปกครอง ได้มอบหมายหรือแต่งตั้งให้ผู้นึงผู้ใดเป็นผู้แทนคดีของกรมการปกครอง ให้ผู้ที่ได้รับมอบหมายหรือแต่งตั้ง ให้เป็นผู้แทนคดี ลงนามในใบมอบอำนาจและใบแต่งตั้งนายความที่กรมการปกครอง จัดส่งให้ แล้วส่งคืนกรมการปกครอง จำนวน ๑ ชุด ส่วนที่เหลือให้จัดส่งพนักงานอัยการ เพื่อเป็นนายแก้ต่างคดี โดยให้จังหวัดถ่ายสำเนาเก็บไว้เป็นหลักฐาน จำนวน ๑ ชุด สำหรับการดำเนินการเกี่ยวกับการอุทธรณ์ หรือฎีกาคำพิพากษาของศาลให้ถือปฏิบัติตามแนวทาง ที่กำหนดในหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๒/ว ๔๔ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการอุทธรณ์ ฎีกาคดีแพ่ง และอุทธรณ์คดีปกครอง ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๔๔

๒.๓ คดีปกครอง

๒.๓.๑ เมื่อถูกฟ้องคดี และได้รับหมายแจ้งคำสั่งศาลปกครอง ให้ทำคำให้การ แก่คำฟ้อง ให้ผู้รับผิดชอบตรวจคำฟ้องว่า ผู้ใดเป็นผู้ฟ้องคดี และได้ฟ้องหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ผู้ใดบ้าง ในกรณีใด การกระทำที่เป็นมูลเหตุแห่งการฟ้องคดีคืออะไร ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำดังกล่าว เป็นอย่างไร ผู้ฟ้องคดีประสงค์ให้กระทำการหรืองดเว้นกระทำการในเรื่องใด หรือผู้ฟ้องคดีได้มีคำขอ ให้ศาลมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งเป็นประการใด และศาลกำหนดให้ยื่นคำให้การแก่คำฟ้องต่อศาลเมื่อใด มีประเด็นที่ต้องทำคำให้การแก่คำฟ้องกี่ประเด็น หากมีประเด็นที่ต้องแก้คำฟ้องจำนวนมากและเห็นว่า ไม่สามารถยื่นคำให้การแก่คำฟ้องได้ทันภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ให้รีบยื่นคำขอขยายระยะเวลายื่นคำให้การ แก่คำฟ้อง ไปยังศาลปกครองโดยตรงก่อนครบกำหนดระยะเวลายื่นคำให้การ (ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๖ ข้อ ๔๓ และข้อ ๔๖)

๒.๓.๒ เมื่อผู้ถูกฟ้องคดีได้รับคำสั่งให้ทำคำให้การแก่คำฟ้องหรือทำคำชี้แจง ยื่นต่อศาลแล้ว หากไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลภายในระยะเวลาที่กำหนด ศาลจะถือว่าผู้ถูกฟ้องคดี ยอมรับข้อเท็จจริงตามข้อหาของผู้ฟ้องคดี และหากศาลเห็นว่า การไม่ดำเนินการภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือมีพฤติกรรมเป็นการประวิงคดีให้ล่าช้า ศาลมีอำนาจในการรายงานผู้บังคับบัญชาเพื่อดำเนินการแก้ไขปรับปรุง สิ่งการ ลงโทษทางวินัย หรือมีคำสั่งลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลด้วยก็ได้ (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๗ วรรคสี่) โดยหากศาลมีคำสั่งให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการ ตามมาตรา ๕๗ วรรคสี่ ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการแก้ไขปรับปรุง สิ่งการ หรือลงโทษทางวินัย ในเรื่องนั้น ตามที่เห็นสมควร และรายงานให้กรมการปกครอง ทราบด้วย

๒.๓.๓ ในการจัดทำคำให้การแก่คำฟ้องคดีปกครอง หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ สามารถจัดทำคำให้การแก่คำฟ้องด้วยตนเอง โดยประสานกับนิติกร สังกัด ที่ทำการปกครองจังหวัด หรือกรมการปกครอง (สำนักงานสอบสวนและนิติการ) หรือหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ที่ผู้ฟ้องคดี สามารถมอบอำนาจให้พนักงานอัยการ สำนักงานคดีปกครอง เป็นผู้จัดทำคำให้การแก่คำฟ้องแทนได้ โดยให้รวบรวมข้อเท็จจริงทั้งหมดส่งให้พนักงานอัยการโดยเร็วที่สุด (ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการ ในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยองค์คณะ การจ่ายสำนวน การโอนคดี การปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการในคดีปกครอง การคัดค้านตุลาการศาลปกครอง การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคดีปกครอง และการมอบอำนาจ ให้ดำเนินคดีปกครองแทน พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๒๐)

๒.๓.๔ การรวบรวมข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อจัดทำคำให้การแก้คำฟ้อง ให้บรรยายข้อเท็จจริงที่เป็นสาระสำคัญพอที่จะทำให้เข้าใจถึงข้อเท็จจริง อันเป็นมูลเหตุแห่งการฟ้องคดี พร้อมขั้นตอนการพิจารณาทางปกครอง ข้อกฎหมาย ระเบียบ และพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง และในการจัดทำคำให้การให้บรรยายคำให้การโดยชัดเจนที่แสดงถึงการปฏิเสธหรือยอมรับข้อหาที่ปรากฏในคำฟ้อง คำขอท้ายฟ้อง รวมถึงการบรรยายเหตุแห่งการฟ้องคดี และทำคำให้การแก้คำฟ้องให้ตรงกับประเด็นที่ถูกล่ามโซ่

๒.๓.๕ สำหรับประเด็นที่ต้องหยิบยกขึ้นในการจัดทำคำให้การแก้คำฟ้อง ให้ตรวจสอบความสมบูรณ์ในเงื่อนไขแห่งการฟ้องคดี ประกอบด้วย

(๑) ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายตามกฎหมายหรือไม่ (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง)

(๒) ก่อนฟ้องคดีผู้ฟ้องคดีได้ดำเนินการตามขั้นตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายในเรื่องที่ฟ้องตามที่กฎหมายกำหนดครบถ้วนแล้วหรือไม่ (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๒ วรรคสอง)

(๓) ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้มีความสามารถตามกฎหมายหรือไม่ (ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๒๖ และข้อ ๒๗)

(๔) คดีที่ฟ้องอยู่ในอำนาจของศาลปกครอง หรืออยู่ในเขตอำนาจศาลปกครองหรือไม่ (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๙ มาตรา ๑๑ และมาตรา ๔๗ ประกอบระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๒๙)

(๕) ในขณะที่ผู้ฟ้องคดียื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองนั้น หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ ได้ดำเนินการแก้ไขเยียวยาความเดือดร้อนของผู้ฟ้องคดีแล้วหรือไม่ อย่างไร และเหตุแห่งการฟ้องคดีหรือวัตถุประสงค์ยังคงมีอยู่เฉพาะในขณะที่ยื่นฟ้องหรือไม่ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการตามคำขอท้ายฟ้องของผู้ฟ้องคดีหรือไม่ (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๙ และมาตรา ๗๒)

(๖) คดีได้พ้นกำหนดระยะเวลาฟ้องคดีหรือไม่ (พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔๙ มาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒)

(๗) ในขณะที่ฟ้องคดีนี้ผู้ฟ้องคดีได้ยื่นฟ้องเรื่องเดียวกันนั้นต่อศาลเดียวกันหรือต่อศาลอื่น อันเป็นการฟ้องซ้อนหรือไม่ หรือศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดประเด็นข้อใดแห่งคดีนั้นแล้ว อันเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาซ้ำหรือไม่ หรือคู่กรณีเดียวกันฟ้องร้องกันอีกในประเด็นที่ได้วินิจฉัยโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกัน ซึ่งศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดถึงที่สุดแล้ว อันเป็นการฟ้องซ้ำหรือไม่ (ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๓๖ (๑) ข้อ ๙๖ และข้อ ๙๗)

๒.๓.๖ ในกรณีที่ผู้ถูกฟ้องคดีดำเนินการจัดทำคำให้การแก้คำฟ้องเอง ให้ผู้ถูกฟ้องคดีลงนามในคำให้การแก้คำฟ้องด้วยตนเอง และจัดทำสำเนาคำให้การแก้คำฟ้องพร้อมสำเนาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง โดยรับรองความถูกต้องทุกแผ่นตามจำนวนที่ศาลกำหนด และยื่นต่อศาลพร้อมคำให้การแก้คำฟ้อง (ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๔๗ และข้อ ๔๙)

๒.๓.๗ เมื่อผู้ฟ้องคดีทำคำคัดค้านคำให้การและศาลมีคำสั่งเรียกให้ผู้ถูกฟ้องคดีจัดทำคำให้การเพิ่มเติม ให้ผู้ถูกฟ้องคดีจัดทำคำให้การเพิ่มเติมแก้คำคัดค้านคำให้การดังกล่าว พร้อมสำเนาที่รับรองความถูกต้องทุกแผ่นแล้วยื่นต่อศาลตามจำนวนที่ศาลกำหนด โดยให้ยื่นต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

๒.๓.๘ ในการยื่นคำให้การแก้คำฟ้อง หรือคำให้การเพิ่มเติม หรือเอกสารหลักฐานใดต่อศาลปกครอง สามารถกระทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือจะยื่นด้วยตนเอง หรือมอบฉันทะให้ผู้อื่นยื่นต่อศาลหรือต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาล หรือจะส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับก็ได้ และเก็บหลักฐานการส่งไว้กับต้นเรื่องเพื่อเป็นหลักฐานต่อไป ทั้งนี้ การมอบฉันทะให้ผู้อื่นยื่นเอกสารหรือพยานหลักฐานให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อ ผู้มอบ ผู้รับมอบ และพยานด้วย

๒.๓.๙ การขอรับการสนับสนุนค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีให้ผู้ถูกฟ้องคดีแจ้งที่ทำการปกครองจังหวัดโดยด่วน เพื่อประสานกรมการปกครอง ในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายโดยให้ถือปฏิบัติตามแนวทางข้อ ๒.๒.๓ ข้างต้น

๒.๓.๑๐ การดำเนินการเกี่ยวกับการอุทธรณ์คำพิพากษาศาลปกครอง เนื่องจากคำพิพากษาของศาลอาจส่งผลให้ผู้ถูกฟ้องคดีต้องชดใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สินในกรณีดังกล่าว ดังนั้นกรณีศาลมีคำพิพากษาให้แพคดี ให้ถือปฏิบัติตามแนวทางหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๔๐๖.๒/ว ๔๔ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการอุทธรณ์ฎีกาคดีแพ่งและอุทธรณ์คดีปกครอง ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๔๙

อนึ่ง การปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของกรมการปกครอง มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของประชาชนเป็นจำนวนมาก หากพนักงานฝ่ายปกครอง และเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครองประพฤติหรือปฏิบัติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง หรือปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดความเสียหายต่อทางราชการ อาจเข้าข่ายขัดต่อหลักการปฏิบัติงานของบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งต้องดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ ในกรณี จังหวัดอุบลราชธานี จึงขอให้อำเภอ กำชับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครองและเจ้าหน้าที่ในสังกัดกรมการปกครอง ทุกระดับ ให้ปฏิบัติหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาลของกรมการปกครอง โดยมีจิตสำนึกในการให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน และพึงปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ละเว้นการใช้อำนาจในทางมิชอบ ไม่แสวงหาประโยชน์อื่นใดจากทางราชการหรือจากประชาชนผู้มาขอรับบริการ พร้อมทั้งให้ยึดถือระเบียบกฎหมายในการใช้ดุลพินิจเพื่อออกคำสั่งทางปกครองเกี่ยวกับการพิจารณาอนุมัติหรืออนุญาตต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด โดยให้ดำเนินการภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ไม่ผลักภาระให้ประชาชนไปฟ้องคดีเพื่อให้ศาลเป็นผู้ตัดสิน และดำรงตนเป็นที่พึ่งให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง

จึงเรียนมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด

ขอแสดงความนับถือ

ว่าที่ร้อยตรี

(กรกฎ ประเสริฐวงศ์)

รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี

ที่ทำการปกครองจังหวัด

กลุ่มงานอำนวยความสะดวกเป็นธรรม

โทร/โทรสาร. ๐ ๔๕๓๔ ๔๖๑๓ - ๔